

Wersja wstępna, nie poddana redakcji

do ogólnego rozpowszechniania
12 marca 2021 r.

wersja oryginalna: angielska

Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych

Oświadczenie w sprawie powszechnych, przystępnych cenowo szczepień przeciwko COVID-19 oraz współpracy międzynarodowej i własności intelektualnej

Komitetu ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych*

1. Międzynarodowa współpraca naukowa, intensywne działania badawcze oraz znaczące wsparcie finansowe ze strony państw umożliwiły opracowanie w rekordowym tempie kilku bezpiecznych i skutecznych szczepionek przeciwko COVID-19. Opracowano je bez uszczerbku dla bezpieczeństwa, gdyż przestrzegano odnośnych protokołów i międzynarodowych wytycznych, a szczepionki zostały zatwierdzone przez odpowiednie władze odpowiedzialne za ochronę zdrowia. Możliwości, które stworzyło to ogromne osiągnięcie naukowe w zakresie kontrolowania pandemii nie są jednak w pełni wykorzystywane. Jest to spowodowane problemami z dostępnością szczepionek, gdyż nie wyprodukowano ich jeszcze w wystarczającej ilości, a także nierównomierną w skali świata dystrybucją szczepionek już wyprodukowanych lub zamówionych. Większość szczepionek jest wykorzystywana lub zarezerwowana przez kraje rozwinięte, w których poziom dochodów jest wysoki. W wielu krajach najsłabiej rozwiniętych lub rozwijających się szczepienia nawet się nie rozpoczęły. Sytuacja ta stanowi nie tylko dyskryminację w obszarze prawa dostępu do szczepień na poziomie globalnym, ale także podważa postęp w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju, w szczególności celu nr 3 dotyczącego zapewnienia zdrowego życia i dobrobytu ludziom w każdym wieku, celu nr 10 dotyczącego zmniejszenia nierówności w poszczególnych krajach i między krajami, a także celu nr 17 dotyczącego wzmocnienia środków wdrażania i ożywienia globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.¹ Sytuacja ta stanowi również poważne zagrożenie dla zdrowia w skali świata. Jeżeli miliardy ludzi nie zostaną szybko zaszczepione, zachorowania na SARS-COV-2 będą się utrzymywały i umrze więcej osób. Powolna i nierównomierna dystrybucja szczepionek zwiększa również podobno możliwości dalszych nowych mutacji wirusa, co wiąże się z ryzykiem powstania nowych wariantów, które łatwiej się przenoszą, powodują większą śmiertelność i przeciwko którym obecne szczepionki mogą być mniej skuteczne.²

2. Rozbieżność między ogromnymi możliwościami, jakie dają szczepionki w zakresie poprawy stanu zdrowia na całym świecie, a ich ograniczonym i nierównym jak dotąd pozytywnym oddziaływaniem skłoniła Komitet do przyjęcia niniejszego oświadczenia.

*przyjęte przez Komitet dnia 12 marca 2021 r., w okresie między sesjami

¹ zob.: Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych „Przekształcamy nasz świat: agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju” - rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr A RES/70/1 z dnia 21 października 2015 r. Zob. także: Biuro Wysokiego Komisarza Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, niezależny ekspert ds. praw człowieka i solidarności międzynarodowej p. Obiora C. Okafor: „Ekspert ONZ mówi: koordynacja w skali globalnej oraz bardziej sprawiedliwy podział szczepionek przeciwko COVID-19 to klucz do poprawy sytuacji”, 22 stycznia 2021 r.

² zob.: „WHO ostrzega przeciwko ‘zawłaszczaniu szczepionek’, co może doprowadzić do nowych mutacji wirusa”, BMJ 2021; 372: nr 292, 1 lutego 2021 r.

Zostało ono wydane w oparciu o wcześniejsze oświadczenia Komitetu w tej sprawie³, aby przypomnieć państwom o wynikających z paktu zobowiązaniach dotyczących powszechnej dostępności i przystępności cenowej szczepionek przeciwko COVID-19, szczególnie w kontekście współpracy międzynarodowej oraz własności intelektualnej.

3. Dostęp do szczepionki przeciwko COVID-19, która jest bezpieczna, skuteczna i oparta na największych osiągnięciach naukowych jest niezbędnym elementem prawa do korzystania z najwyższego możliwego do osiągnięcia poziomu ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego⁴ oraz prawa do czerpania korzyści z postępu naukowego.⁵ Dlatego też priorytetowym obowiązkiem państw jest podjęcie wszelkich niezbędnych działań oraz przeznaczenie maksymalnych dostępnych środków w celu zagwarantowania dostępu do istniejących szczepionek przeciwko COVID-19 wszystkim osobom, bez jakiegokolwiek dyskryminacji.⁶ Obowiązek ten powinien być wprowadzony na szczeblu krajowym, ale ma on także wymiar międzynarodowy, ponieważ wiele państw na świecie nie produkuje szczepionek samodzielnie. Państwa mają więc obowiązek współpracy i pomocy na płaszczyźnie międzynarodowej, aby zapewnić dostęp do szczepionek przeciwko COVID-19 wszędzie tam, gdzie są one potrzebne, w tym poprzez wykorzystanie prawa głosu przysługującego im jako członkom różnych instytucji lub organizacji międzynarodowych⁷, w tym integracyjnych organizacji regionalnych, takich jak Unia Europejska. Wszystkie te organizacje międzynarodowe powinny również przyczynić się do osiągnięcia powszechnego i równego dostępu do szczepionek, powstrzymując się od podejmowania działań, które utrudniają osiągnięcie tego celu. Państwa muszą więc zacieśnić współpracę międzynarodową, aby zagwarantować jak najszybszą dostępną przystępność cenowo szczepionek przeciwko COVID-19 na całym świecie, w tym w krajach rozwijających się i najsłabiej rozwiniętych.

4. Komitet wyraża ubolewanie z powodu trwającego obecnie między państwami niezdrowego wyścigu po szczepionki przeciwko COVID-19, który doprowadził do przejścia przez niektóre kraje rozwinięte swoistego tymczasowego monopolu na pierwsze wyprodukowane szczepionki, szczególnie w najbliższych kluczowych miesiącach, ponieważ możliwe obecnie do wyprodukowania ilości zostały już sprzedane tym państwom w ramach zamówień publicznych. Biorąc pod uwagę globalny charakter pandemii państwa są również zobowiązane do wspierania, w ramach maksymalnych dostępnych środków, wysiłków na rzecz dostępności szczepionek na całym świecie. Nacjonalistyczne podejście do szczepionek stanowi naruszenie zobowiązania państw - wykraczającego poza własne granice - do unikania podejmowania decyzji, które ograniczają innym państwom możliwość udostępnienia szczepionek, a tym samym realizacji zobowiązań w dziedzinie praw człowieka związanych z prawem do zdrowia, ponieważ podejście takie skutkuje brakiem szczepionek dla osób najbardziej potrzebujących w krajach najsłabiej rozwiniętych.

5. Komitet ponownie podkreśla, że zamiast izolacjonizmu zdrowotnego państwa muszą przestrzegać swoich zobowiązań w zakresie wnoszenia wkładu w to, aby ze wszystkich praw człowieka, w tym prawa do zdrowia można było korzystać na całym świecie.⁸ Produkcja i dystrybucja szczepionek musi być zorganizowana i wspierana w ramach współpracy i pomocy międzynarodowej, która obejmuje dzielenie się korzyściami

³ Zob.: oświadczenie Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych przyjęte dnia 17 kwietnia 2020 r. w sprawie pandemii choroby spowodowanej koronawirusem (COVID-19) oraz praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Zob. również oświadczenie Komitetu przyjęte dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie powszechnego i sprawiedliwego dostępu do szczepionek przeciwko chorobie spowodowanej koronawirusem (COVID-19).

⁴ Zob.: art. 12 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz art. 25 Powszechnej deklaracji praw człowieka.

⁵ Zob.: art. 15 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz art. 27 Powszechnej deklaracji praw człowieka.

⁶ Zob.: art. 2, 12 i 15 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.

⁷ Zob. Oświadczenie Komitetu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych przyjęte w czerwcu 2016 r. w sprawie długu publicznego, środków oszczędnościowych oraz Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, pkt 9.

⁸ Zob. art. 55 i 56 Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zob. także: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 24 (2017) w sprawie zobowiązań państwa wynikających z Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w kontekście działalności gospodarczej.

z postępu naukowego i jego zastosowaniami.⁹ Państwa-strony powinny opracować strategię i mechanizmy zapewniające wystarczającą produkcję i sprawiedliwą dystrybucję szczepionek przeciwko COVID-19 na całym świecie. Priorytety w globalnej dystrybucji szczepionek, podobnie jak na szczeblu krajowym, powinny być określone na podstawie potrzeb medycznych oraz uwarunkowań w dziedzinie zdrowia publicznego. W tym kontekście Komitet z zadowoleniem przyjął oświadczenia i propozycje różnych państw, mające na celu zapewnienie powszechnego i równego dostępu do szczepień przeciwko COVID-19.¹⁰

6. W szczególności Komitet wzywa wszystkie państwa, zwłaszcza te najbardziej rozwinięte oraz te, w których produkowane są szczepionki, do zapewnienia wszelkiego niezbędnego wsparcia finansowego i technicznego na rzecz wzmocnienia mechanizmu COVAX Global Vaccines Facility, aby zapewnić bardziej sprawiedliwą dystrybucję szczepionek. Mechanizm ten może być jednak niewystarczający, ponieważ nie rozwiązuje problemów związanych z niewystarczającą produkcją szczepionek. Konieczne jest więc pilne podjęcie również innych działań, w szczególności dotyczących własności intelektualnej, aby w najszybszym technicznie możliwym czasie osiągnąć powszechną dostępność szczepionek.

7. Większość zatwierdzonych szczepionek objęta jest systemem ochrony praw własności intelektualnej. Sprawiedliwe jest to, że prywatne podmioty gospodarcze lub publiczne instytucje badawcze, które opracowały te szczepionki przy ogromnym wsparciu finansowym ze środków publicznych otrzymują rozsądne wynagrodzenie z tytułu swoich inwestycji i badań. Komitet przypomina jednak, że prawa własności intelektualnej nie są prawem człowieka, ale produktem społecznym, który pełni funkcję społeczną.¹¹ Dlatego też państwa-strony mają obowiązek zapobiegać przypadkom, w których systemy ochrony praw własności intelektualnej i praw patentowych naruszają korzystanie z praw ekonomicznych, społecznych i kulturowych.¹² Jak stwierdza przyjęta w 2001 r. w Ad-Dauha deklaracja Światowej Organizacji Handlu dotycząca Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (ang. Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights - TRIPS) oraz zdrowia publicznego, system ochrony własności intelektualnej powinien być interpretowany i wdrażany w sposób, który wspiera spoczywający na państwach obowiązek „ochrony zdrowia publicznego”.¹³

8. Podmioty gospodarcze, w tym firmy farmaceutyczne są zobowiązane co najmniej do przestrzegania praw wynikających z paktu;¹⁴ mają określone obowiązki w zakresie umożliwienia realizacji prawa do zdrowia, w tym dotyczące dostępu do leków i szczepionek.¹⁵ W szczególności firmy farmaceutyczne, w tym firmy innowacyjne, generyczne i biotechnologiczne mają wynikające z praw człowieka obowiązki w zakresie

⁹ Zob. art. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych. Zob. także: Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych, „Przekształcamy nasz świat: agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju”, cel zrównoważonego rozwoju nr 3.

¹⁰ Zob. na przykład: „Wezwanie do solidarności i działań na rzecz zapewnienia sprawiedliwego globalnego dostępu do technologii zdrowotnych związanych z COVID-19 poprzez łączenie zasobów wiedzy, własności intelektualnej i danych”, podpisane przez Dyrektora Generalnego WHO i prezydenta Kostaryki oraz zatwierdzone przez 40 państw (strona internetowa: <https://www.who.int/initiatives/covid-19-technology-access-pool/solidarity-call-to-action>). Zob. także: oświadczenie Indii i Republiki Południowej Afryki „Uchylenie niektórych postanowień ‘Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej’ w celu zapobiegania, ograniczania i leczenia Covid-19” (IP/C/W/669). Zob. także: oświadczenie Federacji Rosyjskiej wydane podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w dniu 22 września 2020 r. w sprawie bezpłatnego dostępu do szczepień dla obywateli wszystkich państw w możliwej do przewidzenia przyszłości (<https://news.un.org/en/story/2020/09/1073152>).

¹¹ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 17 (2006) w sprawie prawa każdego człowieka do korzystania z ochrony korzyści moralnych i materialnych wynikających z jakiegokolwiek jego działalności naukowej, literackiej lub artystycznej, ust. 1 i 2.

¹² Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 17 (2006) w sprawie prawa każdego człowieka do korzystania z ochrony korzyści moralnych i materialnych wynikających z jakiegokolwiek jego działalności naukowej, literackiej lub artystycznej, ust. 35.

¹³ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 25 (2020) w sprawie nauki oraz praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych, ust. 69.

¹⁴ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 24 (2017) w sprawie zobowiązań państwa wynikających z Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w kontekście działalności gospodarczej, ust. 5. Zob. także: Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka, zasada nr 11.

¹⁵ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 14 (2000) w sprawie prawa do najwyższego możliwego do osiągnięcia poziomu ochrony zdrowia, pkt 42.

dostępu do leków, w tym aktywnych składników farmaceutycznych, narzędzi diagnostycznych, szczepionek, biofarmaceutyków i innych związanych z tym technologii w dziedzinie opieki zdrowotnej.¹⁶ Dlatego też podmioty gospodarcze powinny powstrzymać się od powoływania się na prawa własności intelektualnej w sposób, który jest niezgodny z prawem dostępu każdej osoby do bezpiecznej i skutecznej szczepionki przeciwko COVID-19, albo prawem państw do korzystania z zasad elastyczności porozumienia TRIPS.¹⁷

9. Państwa-strony mają międzynarodowy obowiązek poszanowania prawa do zdrowia w innych krajach oraz zapobiegania naruszaniu tego prawa w innych krajach przez strony trzecie, w tym podmioty gospodarcze, jeśli mogą wywrzeć na te strony wpływ w drodze środków prawnych lub politycznych, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych oraz obowiązującym prawem międzynarodowym. W zależności od dostępnych środków, państwa powinny ułatwiać w innych krajach dostęp do niezbędnych placówek, towarów i usług w obszarze opieki zdrowotnej, w tym - jeżeli to możliwe - szczepionek, a także udzielać niezbędnej pomocy gdy jest ona potrzebna.¹⁸ Ponadto państwa-strony mają wykraczający poza własne terytorium obowiązek podejmowania niezbędnych działań aby zapewnić, że podmioty gospodarcze mające siedzibę na ich terytorium i/lub podlegające ich jurysdykcji nie naruszają praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych za granicą¹⁹. Dlatego też państwa powinny podjąć wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, aby podmioty gospodarcze nie powoływały się - na terytorium własnego państwa ani za granicą - na prawo własności intelektualnej w sposób niezgodny z prawem dostępu każdej osoby do bezpiecznej i skutecznej szczepionki przeciwko COVID-19.

10. W tym kontekście państwa-strony powinny w razie potrzeby korzystać ze wszystkich zasad elastyczności przewidzianych w porozumieniu TRIPS, takich jak obowiązkowe licencje w celu zwiększenia produkcji oraz zapewnienia dostępu do bezpiecznej i skutecznej szczepionki przeciwko COVID-19 dla wszystkich. Zasady elastyczności przewidziane w porozumieniu TRIPS okazały się jednak na razie niewystarczające do zagwarantowania wystarczającej liczby szczepionek oraz ich sprawiedliwej dystrybucji, zwłaszcza w krajach rozwijających się. W szczególności zasady elastyczności stosowane są w każdym przypadku indywidualnie, na podstawie decyzji podejmowanych przez konkretne kraje w odniesieniu do określonych produktów i przy spełnieniu wymogów prawnych, które nie są właściwe w przypadku tak wyjątkowego kryzysu zdrowotnego, jak wywołany przez tę pandemię. Na przykład zgodnie z porozumieniem TRIPS udzielenie przymusowej licencji to proces złożony, który musi spełniać określone wymagania, w tym powinien być przeprowadzany odrębnie dla każdego produktu i stosowany przede wszystkim w celu zaopatrzenia rynków krajowych. W kontekście pandemii wymogi te znacznie ograniczają niezbędną szybkość współpracy międzynarodową, utrudniając krajom mającym możliwość produkcji szczepionek ich eksportowanie do krajów potrzebujących. Sytuacja ta wyjaśnia również, że niektóre kraje i podmioty gospodarcze mające techniczne możliwości produkcji już zatwierdzonych szczepionek nie podjęły się tego z powodu obaw dotyczących wszczynania postępowań sądowych w sprawie naruszenia patentów. Firmy, które wynalazły szczepionki otrzymują również wsparcie w zakresie transferu technologii potrzebnego do zwiększenia produkcji także w innych krajach i miejscach produkcji.

11. Obecne ograniczenia dotyczące zasad ochrony własności intelektualnej w porozumieniu TRIPS bardzo utrudniają podjęcie niezbędnej współpracy międzynarodowej w celu masowego zwiększenia produkcji i dystrybucji szczepionek na

¹⁶ Zob.: „Wytyczne dla firm farmaceutycznych w sprawie praw człowieka w zakresie dostępu do leków”, zawarte w sprawozdaniu dla Zgromadzenia Ogólnego, przedstawionym przez specjalnego sprawozdawcę ONZ do spraw prawa do najwyższego możliwego do osiągnięcia poziomu ochrony zdrowia [A/63/263](#), 11 sierpnia 2008 r.

¹⁷ Zob.: Zasady 26–28 przedstawione w „Wytycznych dla firm farmaceutycznych w sprawie praw człowieka w zakresie dostępu do leków”, zawartych w sprawozdaniu dla Zgromadzenia Ogólnego, przedstawionym przez specjalnego sprawozdawcę ONZ do spraw prawa do najwyższego możliwego do osiągnięcia poziomu ochrony zdrowia [A/63/263](#), 11 sierpnia 2008 r.

¹⁸ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 14 (2000) o prawie do jak najwyższego poziomu zdrowia, ust. 39.

¹⁹ Zob.: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 24 (2017) w sprawie zobowiązań państwa wynikających z Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w kontekście działalności gospodarczej, ust. 26 i 28.

poziomie, który jest obecnie technicznie możliwy i pilnie potrzebny do jak najszybszego uzyskania odporności stadnej, aby uniknąć milionów zgonów, którym można zapobiec, przezwyciężyć spowodowane pandemią zakłócenia gospodarcze i społeczne oraz zmniejszyć ryzyko niebezpiecznych mutacji wirusa.

12. Niewystarczająca podaż szczepionek i ich bardzo nierówna dystrybucja w skali świata wymaga pilnego podjęcia dodatkowych działań, również w odniesieniu do systemu ochrony własności intelektualnej. W tym kontekście niektóre państwa zaproponowały na forum Światowej Organizacji Handlu²⁰ tymczasowe odstąpienie od niektórych postanowień umowy TRIPS w odniesieniu do szczepionek i leczenia COVID-19, przynajmniej do czasu osiągnięcia globalnej odporności stadnej na COVID-19 i uznania pandemii za pozostającą pod kontrolą. Wniosek ten jest popierany przez wielu niezależnych ekspertów z Rady Praw Człowieka, którzy zajmują się procedurami specjalnymi, przez komisję ekspertów do spraw prawa do rozwoju,²¹ Światową Organizację Zdrowia,²² rosnącą liczbę państw oraz coraz większą liczbę organizacji naukowych i humanitarnych.

13. Obecne wyjątkowe okoliczności spowodowane pandemią zdecydowanie wskazują na ogromne znaczenie wynikającego z Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych obowiązku wszystkich państw przyczynienia się do tego, aby na całym świecie korzystano z wszystkich praw człowieka, w tym prawa do zdrowia²³, a także obowiązku współpracy międzynarodowej państw-stron na rzecz pełnego korzystania z praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych. W tym kontekście państwa powinny wziąć pod uwagę, że istnieje techniczna możliwość zwiększenia produkcji i dystrybucji szczepionek w celu szybkiego osiągnięcia powszechnej przystępności cenowej i dostępności szczepień przeciwko COVID-19. Najważniejszym celem jest zapobieganie zgonom i zapewnienie jak najszybszej reakcji na pandemię. Umowy dotyczące udzielania licencji i udostępniania technologii na zasadach dobrowolności, przejrzystości, niewyłączności i wkładu w zdrowie publiczne przyczynią się do rozwoju konkurencji i zwiększenia produkcji szczepionek. Należy dokładnie zbadać i wykorzystać wszystkie mechanizmy, w tym dobrowolnie udzielane licencje, grupy technologii, korzystanie z zasad elastyczności przewidzianych w porozumieniu TRIPS, uchylenie pewnych przepisów dotyczących własności intelektualnej lub wyłączności rynkowej. Wszystkie te inicjatywy różnią się pod względem posiadanych cech, mogą więc być wdrażane za pomocą różnych, wzajemnie uzupełniających się sposobów, gdyż wdrażanie każdej z nich wiąże się z odmiennymi problemami. Inicjatywy te powinny więc być badane jednocześnie, z uwzględnieniem różnych potrzeb poszczególnych krajów, a także różnych możliwości realizacji na szczeblu krajowym

i międzynarodowym. Uchylenie niektórych postanowień porozumienia TRIPS jest w związku z tym zasadniczym elementem tych uzupełniających się strategii. Brak zgody na tymczasowe uchylenie postanowień porozumienia TRIPS w celu zapewnienia sprawiedliwego i przystępnego cenowo dostępu do technologii medycznych, w tym szczepionek przeciwko Covid-19, będzie również przeszkodą na drodze do globalnego ożywienia gospodarczego, które jest niezbędne do przezwyciężenia negatywnego wpływu pandemii na korzystanie z wszystkich praw ekonomicznych, społecznych i kulturalnych. W tym kontekście Komitet zdecydowanie zaleca państwom, aby poparły tymczasowe

²⁰ Zob.: oświadczenie RPA wydane 30 lipca 2020 r. na posiedzeniu Rady ds. porozumienia TRIPS, działającej przy Światowej Organizacji Zdrowia (strona internetowa: <https://www.keionline.org/33593>).

²¹ Oświadczenie ekspertów ONZ ds. praw człowieka w sprawie powszechnego dostępu do szczepionek ma zasadnicze znaczenie dla zapobiegania i ograniczenia COVID-19 na całym świecie; 9 listopada 2020 r. (strona internetowa: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26484&LangID=E>). Zob. także: oświadczenie ekspertów ONZ ds. praw człowieka w sprawie COVID-19: eksperci ONZ wzywają Światową Organizację Handlu do współpracy w dziedzinie szczepionek w celu ochrony zdrowia publicznego w skali świata; 1 marca 2021 r. (strona internetowa: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26817&LangID=E>).

²² Zob.: artykuł dyrektora Światowej Organizacji Zdrowia Tedrosa Adhanoma Ghebreyesusa „Podejście do szczepień w sposób ‘ja pierwszy’ nie pokona Covid”, opublikowany w The Guardian 5 marca 2021 r. (strona internetowa: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/mar/05/vaccination-covid-vaccines-rich-nations>).

²³ Zob.: art. 55 i 56 Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych. Zob. także: Komitet ds. praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, uwaga ogólna nr 24 (2017) w sprawie zobowiązań państwa wynikających z Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w kontekście działalności gospodarczej.

uchylenie tych przepisów, w tym poprzez wykorzystanie swojego prawa głosu w Światowej Organizacji Handlu.

14. Podsumowując, niniejsze oświadczenie zasadniczo dotyczy sprawiedliwego i powszechnego dostępu do szczepionek przeciwko COVID-19, jednak Komitet uważa, iż z zastosowaniem niezbędnych zmian jego główne tezy odnoszą się także do zobowiązań państw w zakresie zapewnienia powszechnego i równego dostępu do leczenia COVID-19. Komitet będzie nadal badał i monitorował wpływ pandemii COVID-19 na prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne, w szczególności w odniesieniu do prawa do zdrowia, realizując szereg swoich uprawnień wynikających z paktu.
